

Michael Rosing
Eqqissimatitsinermut Avatangisinullu Ataatsimiititaliaq

2. december 2015

Pineqartoq: Uumasut akornusiisinnaasut pillugit Pingortitaleriffimmut nalunaarutiginnittarnernut tunngatillugu apeqquteqaatinut akissutit

Eqqissimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliaq allakkiamini 23. november 2015-imeersuni Pinngortitaleriffimmut arlalinnik apeqquteqarpoq terianniat, naajat tulukkallu pillugit. Apeqqutit matumuuna naatsumik akissuteqarfigissavagut.

Teriannissat, naajat tulukkallu amerliartorpat?

Pinngortitaleriffiup nunatsinni tamarmi terianniat, naajat tulukkalluunnit peqqissaartumik alaatsinaatarinngilai, taamaattumillu aamma Kalaallit Nunaanni tamarmi qanoq tamakkoqartiginera eqqoqqissaartumik oqaatigisinnaanagu. Taamaattoq Nuup eqqaani sumiiffinni ataasiakkaani timmissat - ilaatigut aamma naajat alaatsinaataraagut - suliniummut "Nuuk Ecological Monitoring Operations" (NERO) ilaatillugit. Tassani naajat amerliartornersut takusinnaanngilarput. Akerlianilli, qeqertat ilaanni naajat suliniutip 2006-imi aallartinneraniit ikinnerulernikuupput (takuuk ilanngussaq 1, takutitassiaq 1). Misissuinerli tamakkiisuunngippallaarmat nalilersinnaanngilarput taakku kisimik taamaannersut imaluunniit sumiiffinni arlaqarnerusuni manniliortartut ikilisimanersut.

Assigiinngitsunik piumasaqaateqarnikkut pisanik nalunaarsuisarneq peqassutsip qanoq issusianik naliliinermut iluaqutaasinnaasarpog. Teriannianik pisaqartarneq 1993-imi nalunaarsuiffiqineqalersimavoq, naajat qasertut 2003-mili, tulukkat 2003-mili naajallu qaqortut 2009-miilli. Tamakkuninnga pisaqartarneq agguaqatigiissillugu appariartorpoq - naajat qaqortunik sulullit eqqaassanngikkaanni (takuuk ilanngussaq 1, takutitassiaq 2). Peqassuseq qaffakkiartoraluarpat titartagaq taamatut isikkoqassanngikkualarpoq.

Ilisimatuussutsikkut allaaserisami 2014-imeersumi Issittumi tamarmi qaqortunik sululunnik naajaqassuseq nalilersuiffiqineqarsimavoq eqikkaasoqarlunilu, naajaqatigiit assigiinngitsut ilaat ikiliartortut, pingaartumik Atlantikup avannaani¹. Peqqutaasut suunersut ilisimaneqanngilaq, immaqali uumasooqassutsip ataqatigiinnerata allanngoriartorsimasinnaanera mingutsitsinerluunniit sunniuteqaqataasimasinnaapput.

Terianniat amerlassusiannik nalunaarsuineramik ataatsimik peqarpugut, tassa 2005-imi 2006-imi Kangerlussuup/Sisimiullu eqqaanni helikopterimiit tuttnik kisisitsinermut atatillugu ta-

---

¹ Petersen et al (2014) The Status of Glaucous Gulls *Larus hyperboreus* in the Circumpolar Arctic. Arctic (68:1, p 107-120).

makkuninnga aamma kisitsisoqarsimagami². Sipaarniarnerup kingunerisaanik tuttunik helikopterimiit kisitseqqilersaanngilagut, taamaattumillu aamma tassunga atatillugu siunissami qanittumi teriannianik alaatsinaaqqinnaviarata.

Eqikkaalluni oqartariaqarpoq, paasissutissanik naammattunik peqannginneq pissutigalugu Kalaallit Nunaanni qanoq terianniaqartiginersoq, naajaqartiginersoq tulugaqartiginersorlu naliifigineqarsinnaanngitsaq.

Terianniat, naajat tulukkallu avatangiisinut ulorianartuuppat uumasutullu akornusii-sinnaasutut taaneqarsinnaappat?

Tukukat naajallu nerisassarsiortarput, najugaqarfiusuniittarnerallu amerlasuutigut eqqakkanut aalisarnermulluunniit attuumassuteqartarpoq. Igitat sumiiffinnut siammakalaarsinnaasarpaat aalisakkanillu tunisassiat annaanermikkut mingutsissinnaasarlugit. Naajat tulukkallu mit-tarfiit qanittuiniittut timmisartornermut ulorianarsinnaasarput.

Terianniat timmiaqarfinni ajoqutaasorujussuusinnaasarput, timmissat ivasut, manniit timissallu piaraat nerisaramikkat. Terianniallu ilarpassui aamma perlerornermik nappaateqartuusarput taamaalillutillu inunnut uumasuutinullu ulorianartuusarlutik. Piffissaq perlerortoqarfiusoq as-sigiinngitsunik akuttussuseqarsinnaasarpoq, amerlernertigulli ukiunik 5-10-nik. Kalaallit Nunaa-ta kitaani tunillaassuunneq sineriak avannamut kujammulluunniit atuarlugu siaruaattarpoq, uumasut tunillatsissiasut Canadamiit sikukkut ikaarsimasut kujammut siammartarmata.

Nalinginnaasumik isigalugu terianniat, naajat tulukkallu ajoqutaangaartanngillat silatumillu aaqqissuussinikkut killilerneqarsinnaalluni (ataaniittut takukkit).

Pinngortitaleriffik qanoq akulikitsigisumik terianniamik, naajamik tulukkamillu ajor-nartorsiortunik tusagaqartarpa?

Pinngortitaleriffik qaqutigorujussuaannaq terianniat, naajat tulukkallu ajoqutaasutut taane-qarnerinik tusagaqartarpoq. Toqqorsivitta misissupallannerisigut takusinnaavarput Pinngortita-leriffik ukiut tallimat kingulliit ingerlanerini pingasoriaannarluni tamanna pillugu atassuteqarfi-gineqarsimasoq: Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik (APNN) gultisiorfiup Nalunap eqqaani terianniat aallaaneqatarsinnaanerannik qinnuteqaammut tunng-atillugu siunnersuisoqarnissaanik qinnuteqarpoq; Pinngortitamut, Avatangiisinut Inatsisinillu atortitsinermit Naalackersuisoqarfik (PAIAN) 2015-imi sumiiffiup eqqissisimatitaasup Kitsis-sunnguit eqqaanni terianniat aallaaneqarsinnaanerannik APNN-ip qinnuteqaataanut atatillugu siunnersuisoqarnissaanik piumasaqarpoq 2015-imilu APNN Kitsissunnguani teriannissat pillugit PAIAN-ip Inatsisartut Eqqissisimatitsinermit Avatangiisinullu Ataatsimiititaliaata allakkiaanut tunngatillugu oqaaseqaateqartoqarnissaanik piumasaqarpoq.

---

² Cuyler, C., Rosing, M., Mølgaard, H., Heinrich, R., Egede, J. & Mathæussen, L. 2009. Incidental observations of muskox, fox, hare, ptarmigan and eagle during caribou surveys in West Greenland. Greenland Institute of Natural Resources. Technical Report No. 75. 52 pp.

Taakkunani tamani Pinngortitaleriffik akivoq, sumiiffinni ataasiakkaani terianniartarnissaq Kallaallit Nunaanni terianniaqassutsimut tamarmiusumut sunniuteqangaarnaviangitsaq. Kitsis-sunguanili teriannianik pisaqartarnissaq sumiiffiup timmiaqarneranut iluaqutaarujussuurtus-saavoq.

Pinngortitaleriffiup siunnersuisarneri teriannianut, naajanut tulukkanullu iluaqutaasimappat?

Terianniat, naajat tulukkallu pillugit ajornartorsiutit amerlanersaat iliuutsit pisariitsut, inuit qanoq iliuuseqarnissaannik piumasaqarfiusut piumasaqaataanerisigut pisariitsumik iluarsineqarsinnaasarpuk - soorlu assersuutigalugu igitassat isumannaatsumik isumagisarnerisigut, aaisakkanit tunisassiat qallertarnerisigut aammalu timmisartunik tingisoqannginnerini mittoqannginnerinilu mittarfiit eqqaanni misissuisoqartarnerisigut.

Ilaatigooriarluni teriannianik ikilisaasariaqartarnissaq timmiaqarfinnut mianersuuttariaqartunut iluaqutaasarpuk.

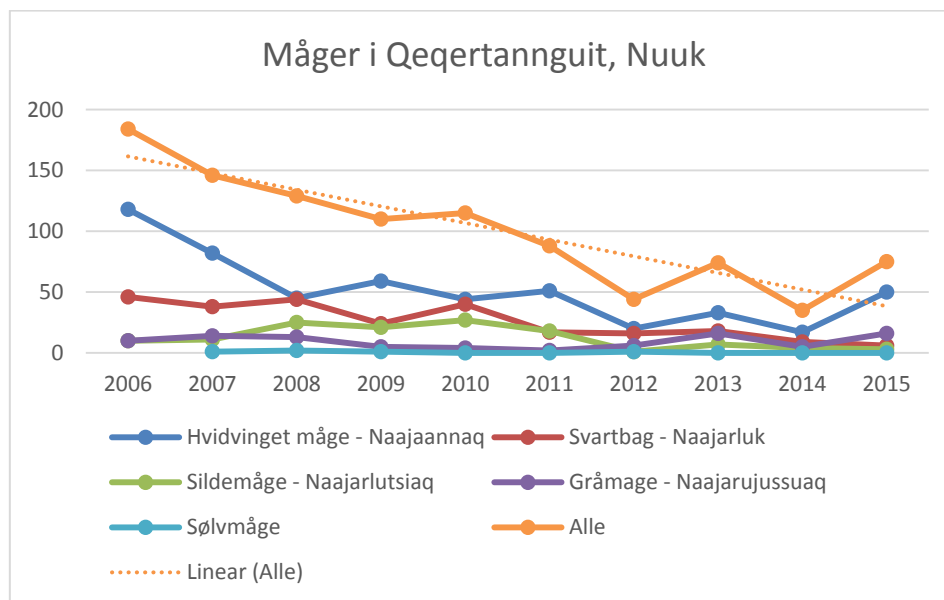
Inussiarnersumik inuulluaritsi

Fernando Ugarte

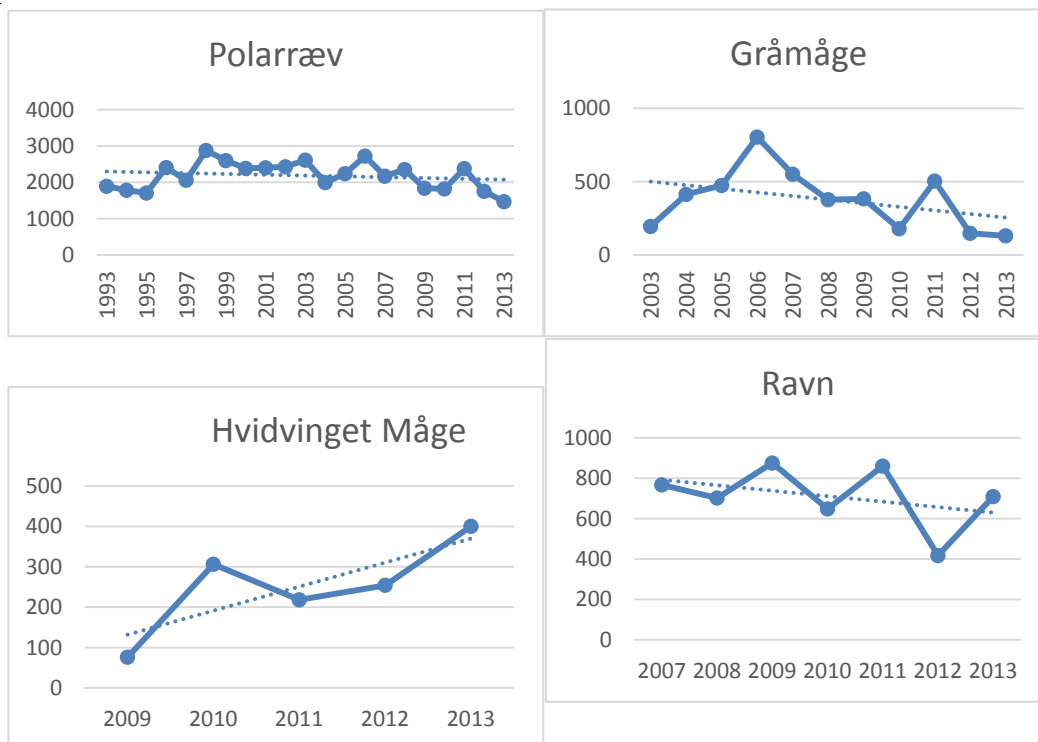
Pinngortitaleriffik

(Malugalugu: Qupperneq tullermi ilanngussaak takuneqarsinnaavoq).

Ilanngussaq 1

Takutitassiaq 1. Naajaqatigiiaat assigiinngitsut tallimat qeqertannguami Nuup Kangerluaniittumi alapernaanneqartut amerlassusaat

Takutitassiaq 2. Terianniat, naajat qaqqortunik sulullit tulukkallu ukiumut pisarineqartartut. Paasisutissat piniarnermit nalunaarsuutineersut tunngavigineqarput.